

Izšla vsak četrtek in velja s poštno vrednostjo v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četrt leta 8 D. Izven Jugoslavije 56 D. Naročnina se pošlje na upravnništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. — Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 150 dda.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije za poštnine proste.

Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurb. št. 113.

48. številka.

MARIBOR, dne 12. novembra 1925.

59. letnik.

Zatiranje naših rojakov v Italiji.

Med vsemi evropskimi državami se je s svetovno vojno najbolj okoristila Italija. Dasiravno je bila od Avstrije vedno v vseh bitkah porazena ter je najmanj doprinesla k zmagi zavezniških držav nad Nemčijo in Avstrijo, so se ji v mirovni pogodbi izpolnile vse želje in apetiti po tujem ozemlju. Italijani so dobili polovico Tirolske, del Koroške in celo slovensko Primorje z Gorico, Postojno in Trstom ter Istro z Reko, v Dalmaciji pa še Zader poleg številnih otokov ob naši obali. Iz novopridobljenega slovenskega in hrvatskega ozemlja so ustvarili novo pokrajino »Venezia Giulia«, v kateri jim je samo eno grenilo veselje: da je po pretežni večini prebivalstvo slovensko. Slovenci in Hrvati v Venetiji Giuliji so v narodnem oziru silno zavedni in vse lepe obljube Italijanov jih niso mogle odvrniti od njihove narodnosti. Ker ni šlo zlepa, skušajo Italijani doseči svoj cilj s silo.

Takoj, ko so Italijani zasedli slovensko ozemlje, se je pričelo za Slovence strašno trpljenje. Za poitalijančenje slovenskih krajev so Italijani napeli vsa sredstva. To nalogo so v prvi vrsti prevzela nase italijanska fašistovska društva, katera je osnoval Mussolini, sedanjí predsednik italijanske vlade. Fašizem je bojno društvo, ki si je nadelo nalogo, z nasiljem uničiti nasprotnike italijanstva v lastni državi. Med te nasprotnike štejejo fašisti poleg komunistov in socijalistov preg vsem Slovence. Preganjanje Slovencev so najprej organizirali fašisti v Trstu. Leto 1920 so naskočili glavno slovensko središče v Trstu — Narodni dom. Zgradbo so popolnoma uničili in zažgali. Italijanske oblasti so divjanje fašistov popolnoma mirno gledale in organizator napada in požiga Narodnega doma je danes poslanec in visok dostojanstvenik. Za Narodnim domom so prišla ostala slovenska narodna društva na vrsto. Njihove prostore in domove so požgali in uničili in društva razpustili. Pri tem je fašiste izdatno podpirala vlada. Iz vseh uradov, sodišč in šol so pregnali slovensčino ter povsod uvedli samo italijanščino. Slovenske uradnike, sodnike in učitelje so ali pregnali, ali pa prestavili v Italijo, v slovenskih krajih pa namestili svoje največje zagrizence, ki niso razumeli niti besedice slovenski. V šolah se poučuje popolnoma v italijanščini. Vsak upor proti nasilju so kravavo kaznovali z večletno ječo. V vasi, ki se niso takoj uklonile, so pošiljali ekspedicije oboroženih fašistov, ki so mirno prebivalstvo na nečuvčen način strahovali.

Te zločine nad našim ljudstvom izvršuje Italija že 7 let. Posledice se strahovito poznajo. Na tisoče najboljših Slovencev, predvsem izobražencev, je moralo pobegniti v našo državo, da so si rešili svoje golo življenje. Ostali so

polagoma udajajo italijanskemu pritisku, ker drugače jim ni mogoče živeti. Poitalijančenje napreduje zelo hitro. Zadnje ljudsko štetje pokazuje zlasti v mestih strašno nazadovanje Slovencev. Dasiravno je to štetje sigurno umetno prikrojeno v prilog Italijanov, vendar precej resnično pokazuje nevarnost, ki preti tretjini našega naroda. Se nekaj let takega nasilja in nekdanj čisto slovenski kraji bodo poitalijančeni.

Po mirovni pogodbi bi morala Italija narodnim manjšinam, med katere spadajo tudi Slovenci, priznati popolnoma iste pravice, kot jih uživajo sami Italijani. Italija pa krši te določbe mirovne pogodbe neprestano že celo leto. Nasprotno pa je Italija silno občutljiva za svoje ljudi po drugih državah. V naši državi imamo neznatno število Italijanov v Dalmaciji. In vendar je Italija izposlovala za nje take ugodnosti, kot jih 1 milijon naših ljudi v Italiji nikoli ne bo doseglo. V pogodbah z našo državo jim je znala izposlovati lastno šolstvo, katerega bogato podpira in pospešuje. In med tem, ko zahteva Italija take predprave za peščico svojih ljudi, z vedno večjim nasiljem uničuje Slovence in Hrvate v svoji državi. Posebno značilen dokaz italijanskega barbarstva in divjstva je uničenje uredništva in tiskarne edinega slovenskega dnevnika »Edinost« v Trstu. Nasprotniki ministrskega predsednika Mussolinija so pripravili na njega atentat ob priliki obletnice premirja na fronti ob Pijavi. Mussolini bi moral ob proslavi govoriti z balkona neke palače in to priliko je hotel porabiti socijalistični poslanec Zaniboni ter ustreliti Mussolinija iz sobe v bližini stoječega hotela. Zeroto proti Mussoliniju so skovali nekateri generali in socijalisti, toda slučajno je prišla policija zarotnikom že preje na sled ter jih takoj aretirala. Ko so fašisti zvedeli za pripravljen atentat, se jih je polastilo lir in onemogočeno mu je za dolgo časa izhajanje. V vseh mestih so se pojavili izgredi proti socijalistom in prostozidarjem. V Trstu so pa bili izgredi namenjeni Slovincem. Podivjana fašistovska družal je prihrumela pred uredništvo slovenskega dnevnika »Edinost«. Uredniki so k sreči še pravočasno pobegnili. Fašisti so pometali nato vse pohištvo in akte iz uredništva na ulico ter zažgali. Udrli so nato v tiskarno in razbili vse stroje. List ima škode najmanj 1 milijon lir in onemogočeno mu je za dolgo časa izhajanje.

Za Slovence, ki trpijo pod italijanskim nasiljem, bi se morala v prvi vrsti zavzeti naša država ter na nek način prisiliti Italijo, da spoštuje določbe mirovne pogodbe ter da našemu ljudstvu možnost življenja in razvoja. Beograd pa ni pokazal dosedaj nobenega razumevanja in sočustva za trpljenje naših bratov. Na vsa italijanska nasilja in izzivanja ni naša vlada niti enkrat kaj ukrenila v varstvo naših ljudi. V parlamentu so slovenski poslanci čestokrat stali interpelacije na vlado, toda naš zunanji minister ali ni odgovoril, ali pa je bil njegov odgovor povsem brezpomemben. Ko je na varnostni konferenci v Locarnu zahte-

vala Italija zasiguranje svoje meje napram naši državi, je odgovoril naš zunanji minister dr. Ninčič na tozadevno interpelacijo dr. Hohnjeca, da ga to nič ne briga.

Glede zadnjih dogodkov v Trstu je vložil Jugoslovanski klub ponovno interpelacijo, ki pa sigurno ne bo mnogo koristila, ker Beograd ne kaže razumevanja za potrebe Slovencev v lastni državi, kamoli da bi se brigal za zatiranje Slovencev v Italiji. Toda tako v bodoče ne more ostati. Naš narod v Italiji ne sme propasti. Dolžnost države je, da se pobriga, da bo Italija z našim ljudstvom vsaj človeško postopala. Italijani pa naj si zapomnijo, da ima palica dva konca. Sedaj jo vihtijo oni nad našim ljudstvom, prišel bo pa čas obračuna, ko bomo posegli tudi mi za enakim sredstvom.

Beograjsko pismo.

Beograd, 6. novembra 1925.

Naše prijatelje in somišljenike bo gotovo zanimalo, ako jim napišem nekaj vrstic o sedanjem položaju. Kar pišejo na podlagi telefonskih poročil veliki dnevniki, marsi komu ni jasno, ali pa naši ljudje do teh novic sploh ne pridejo. Radi tega je po mojem mnenju dobro, da od časa do časa poslanci potom »Slovenskega Gospodarja« obvestijo naše ljudi, kaj se godi za skrivno steno tam dol v Beogradu.

Invalidi bodo z novim zakonom — tepeni.

Sedanja Pašičeva in Radičeva vlada je predložila nov zakon o invalidih in njih oskrbi. Novi zakon bo prinesel ubogim slovenskim invalidom, vdovam in sirotam vse polno krivic, namesto pravic. Novi zakon bo mnogim invalidom v Sloveniji odvzel še tisto trohico pravic, ki so si jih priborili dosedaj. Novi zakon bo napravil veliko razliko med invalidi iz Slovenije in Srbije. Zakon daje prednost invalidom, ki so se borili v srbski in črnogorski armadi. Razlika med navadnimi invalidi-vojaki in invalidi-oficirji pa bo neravnost gorostasna. Če ima oficir srbske ali črnogorske armade obstrljenih na roki par prstov, dobi tako visoke invalidske procenete in tako visoko invalidno podporo, kakor navadni invalid-vojak, kateri je izgubil obe nogi ali obe roki. In še vse polno drugih večjih in manjih krivic prinaša invalidski zakon ubogim invalidom, vdovam in sirotam. Naša poslanca Kremžar in Zebot sta govorila proti temu zakonu in predlagala, naj se zakonski predlog zopet vrne ministru z naročilom, da ga popravi in izdela tako, kakor zahtevajo invalidi. Ali Pašičevi radikali ter radičevci so z obema rokama glasovali za vladin predlog. Ob volitvah dne 8. februarja so mnogi invalidi v Sloveniji — posebno po mestih — bili zapeljani po sladkih obljubah in

LISTEK.

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angloški pisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

»Gospod Trzan se ni povedal svojega mnenja«, je dejal eden gostov. »Človek, ki je leta preživel v osrčju Afrike, — vi, gospod, ste bili tam, kolikor sem čul, — tak človek, pravim, mora gotovo tudi imeti izkušnje glede lova na leve, kajne?«

Glede Trzanove preteklosti sta se prijatelja že pred prihodom v mesto domenila, da o njej ne bodeta govorila, razen kolikor je bilo nujno potrebno. V vsej družbi je torej le edini Arnot vedel, kako vaje je Trzan divjih roparic džungle.

»Ne manjka mi izkušenj«, je odgovoril Trzan suho. Vsaj toliko lahko rečem, da so vaša mnenja glede levov pravilna, ena ko druga, pa le glede takih levov, ki ste jih vi srečali ali vi videli. Toda po par zgledih ne smemo celega rodu soditi, prav kakor ne moremo reči, da so vsi črnci divjaki, ker je podivjal tisti orjak oni teden, — ali pa da so vsi belokoži ljudje bojazljivci, ker so nekateri pokazali onidan, da jih je strah pijanega črnca.

Levi in levi so različni, gospodje, prav kakor so tudi ljudje različnega značaja. Danes na primer nalletite na leva, ki je plah in boječ, pobral se bo s poti, ko vas zagleda. Jutri pa utegnete srečati njegovega strica ali pa brata — in vaši prijatelji se bodo čudili, zakaj se ne vrnete iz džungle.

Jaz sem bil, če že hočete zvedeti moje mnenje,

vedno take misli, da je vsak lev krvoloč. Zato me pa nobeden ne more napasti nepripravljenega.«

»To bi imeli malo veselja pri lovu«, je dejal gost, ki je začel pogovor s Trzonom, »če bi se bali divjačine, ki jo zasledujemo!«

Arnot se je nasmehnil. Trzan — pa bi se ball!

»Ne vem, kaj mislite, ko pravite, da bi se ball« je odvrnil Trzan. — »Zame je pri lovu to največje veselje, če vem, da je meni žival prav tako nevarna kakor jaz njej.

Če bi šel nad leva s tucatom pušk in z dvajsetimi gonjači, bi pač ne imel lev nobene prilike da bi ušel ali se branil in moje veselje nad takim lovom bi bilo tem manjše, čim manj bi bil lev nevaren zame.«

»Torej bi gospod Trzan«, se je gost dobrodušno smejal, »najrajši napadel leva golih rok ali pa kvečjemu z žepnim nožičem?«

Iz njegovih besed je donela komaj slišna zbadljivost.

»In z vrvjo«, je dodal Trzan kratko. —

Ni bilo dolgo pa je zagrmel iz džungle rjoveči glas leva, izzivalno in divje, kot bi klical na boj pogumno družbo belih lovcev.

»Poslušajte!« je vzkliknil nagajivi gost. »Prilika se vam nudi!«

»Nisem gladen! Drugega vzroka pa nimam, da bi šel nadenj«, je mirno odgovoril Trzan.

Vsi so se smejali, le Arnot ne. On sam je vedel, da je postava džungle govorila skozi usta Trzanova.

»Pa gotovo bi se bali, iti nad leva, oboroženi, kakor ste prej pravili, le z nožem in vrvjo!«

»Ne! Pa vzroka nimam. In brez vzroka pameten človek ničesar ne stori.«

»Pet tisoč frankov, to bi bilo vzroka dovolj, kaj?« je dražil gost. »Pet tisoč frankov stavim, da ne ubijete leva z nožem in vrvjo!«

Trzan je pogledal Arnota in pokimal.

»Napravita za deset tisoč!« je predlagal Arnot.

»Dobro! Stavim deset tisoč frankov!«

Trzan je vstal.

»Deset tisoč frankov dobim, če napadem leva z nožem in z vrvjo. Velja?«

»Velja! — Pa še ta pogoj stavim, da nam morate privleči ubitega leva na rob džungle. Tam vas počakamo.«

»Dobro. Pa pojdimo!«

Vsi so osupnili. Do zadnjega trenutka nobeden ni verjel, da bi Trzan zares šel nad leva.

»Pa saj ne pojdete nadenj nocoj, po noči —?« ga je zadrževal gost, ki je stavo ponudil.

»Zakaj ne?« je vprašal Trzan. »Numa hodi po noči na sprehod. Po noči ga je najlažje najti.«

»Ne, gospod! Nočem da bi prišla vaša kri nad mojo glavo. Še po dnevi bi pomenilo golo blaznost, napasti leva z nožem.«

»Pojdem!« je dejal Trzan in odšel v svojo sobo po nož in vrv.

Skupno so se odpravili proti gozdu. Družba ga je spremljala do roba džungle. Tam je Trzan sčel vse nepotrebno obleko in se pripravil na lov.

Še zadnji trenutek so ga pregovarjali in ustavljali, najbolj tisti, ki je stavo izzval.

»Naj nam bo dovolj nevarne šale!« je pravil. »Verjamemo da ste pogumen človek, stavo ste dobili, deset tisoč frankov je vaših! Samo da opustite svojo blazno namero, ki bi vas gnala v gotovo smrt!«

Trzan se je krhko nasmejal — in v trenutku ga je segnila temna džungla.